

Név: ..... Osztály: .....

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

PRÓBA-ÉRETTSÉGI

2019. március 20.

II.

MŰÉRTÉLMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS

B változat

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

Fontos tudnivalók

Válasszon ki és oldjon meg egy feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, és adjon számot ismereteiről is!

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól!

A szövegbe is jegyzetelhet. Ha a megoldott feladatban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Fogalmazása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Eredményes munkát kívánunk!

MÚÉRTÉLMÉZŐ SZÖVEGALKOTÁS: EGY MŰ ÉRTÉLMÉZÉSE

Csáth Géza novellájában a főszereplő testvérpár viselkedése látványosan megváltozik a cselekmény során.

Értelmezze a művet! Térjen ki az expozíció és a narrátor szerepére! Elemzésében fejtse ki, milyen összefüggés mutatkozik a fiúk által elbeszéltek elképzelt jelenetsor előadásmódja, tartalma, illetve magatartásuk átalakulása között!

Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Csáth Géza: *A varázsló kertje*

A pályaudvar kapuján két magas termetű, nyúlánk fiatalember lépett ki az állomás előtti térre. A következő pillanatban megismertem őket.

- A Vass fiúk!

Együtt mentünk be a városba. Az enyhe júniusi délutánban valami nagyon kedves érzés volt az. A gimnáziumban elválhatatlanok voltunk. Érettségi óta - négy esztendeje - nem láttam őket. Külföldön tanultak. Nagyon megörültek a találkozásnak.

Az arcuk még nem férfiasodott meg végképp. Finom orrukon, a mozgékony, okos szemükön a későn érő, intelligens emberfajta karaktere. Modorukban ugyanaz a világfias szívesség és kedvesség, amely annyira szokatlan volt a gimnáziumban, s mégis mindenkinek tetszett.

Gyalogolva haladtunk végig a főutcán és a főtéren. Siettek. Két óra múlva tovább kellett utazniuk.

- Tulajdonképpen csak a varázsló kertjét jöttünk megnézni - szólt az idősebb Vass fiú.

- A varázsló kertjét? Hol van az? - kérdeztem.

- Igaz, te ezt nem tudod. Persze, akkor nem mondtuk el senkinek a dolgot. Majd meglátod, eljössz velünk, ugye? Nincs messze...

A főtér felől a templomnak tartottunk. Végighaladtunk a parkon. Az öreg gimnáziumi hittanárunk ott ült a rendes padján, egy könyv olvasásába merülve. Köszöntünk neki. Barátságosan integetett. Azután megkerültük a templomot. A fiúk egy vak utcába vezettek, amelyről eddig semmit sem tudtam. Az utca szűk volt, és körülbelül kétszáz lépés hosszú. Sajátságos! - ilyen házakat, mint itt, sohase láttam a városban. Alacsonyok és kezdetlegesesek voltak, de vagy az ablakok hajlásában, vagy a kapuk faragásában és formájában volt valami ósdi. Az utcán padokon és székeken öreg emberek és bánatos arcú, sápadt asszonyok ültek, apró lányok söpörték és öntözték a földet. Kocsikeréknek nyoma se látszott.

Az utolsó ház előtt állapodtunk meg. Azaz - tulajdonképpen ház nem is látszott, csak kerítés. Festetlen, magas fakerítés: olyan sűrű, hogy a kezét rajta bedugni nem lehetett, és egészen közel kellett hajolni, hogy az ember megláthassa, mi van mögötte.

Kábító virágillat csapott meg. A kerítés megett kert volt; nem nagyobb, mint egy kis szoba. A talaja körülbelül a derekunk magasságáig fel volt töltve. És tele az egész kert virággal.

Sajátos növényvilág tenyészett itt. Hosszú szárú, kürt alakú virágok, amelyek szirmai mintha fekete bársonyból volnának. A sarokban liliombokor, óriási kelyhű fehér liliomokkal megrakodva. Mindenütt elszórva alacsony, vékony szárú fehér virágok, amelyeknek egy szirma, csak egy szirma, gyenge piros színű volt. Úgy tetszett, hogy ezek bocsátják azt az ismeretlen, édes illatot, amelyet szagolva az ember azt hiszi, elakad a lélegzete. A kert közepén egy csomó bíborpiros, kövér virág

terpeszkedett. Húsos, selymes fényű szirmaik hosszan lógtak le egészen a magasra nőtt haragoszöld színű fűbe. Mint egy kaleidoszkóp, úgy hatott ez a kis csodakert. Közvetlen előttem a nőszirmok lila virágai nyíltak. Százféle virágillat tevődött össze a bódító szagában, s a szivárvány minden színét megtalálhattad a virágok színében.

A kert végében, a kerítéssel szemben egy kis ház gubbaszkodott. Zöld zsalus két ablaka mindjárt a földszint magasságára nyílt. Ajtót nem lehetett látni. A háztető az ablakok felett mindjárt összehajlott. Nagy padlásnak kellett ott lenni. Közvetlenül az ablakok előtt kék szegfűket fedeztem fel. Vagy négy percig némán bámultuk ezt a tíz négyszögméternyi kis csodabirodalmat.

- Látod, ez a varázsló kertje - mondotta a fiatalabb Vass.

- És ott a házban lakik a varázsló - folytatta a másik.

- És ott laknak a rablók is.

- Kicsodák? - kérdeztem.

- A rablók, a varázsló tanítványai és rabszolgái.

- Ők kimennek rabolni a városba. Ilyenkor mennek ki, föld alatti utakon. A templompadláson bukkannak föl, és a toronykötélen ereszkednek le. Barna köpenyük alatt egy kis olajlámpát rejtegetnek, és övükre akasztva álarcot, töröket, pisztolyokat visznek.

- Csendesen lopóznak be a házakba, vagy az ablakokon másznak be. Kis csákányaikkal pár pillanat alatt felkapaszkodnak az emeletes házak szobáinak nyitva hagyott, sötét ablakain.

- És azután gyorsan a szekrényekbe bújnak.

- Senki, aki a házban lakik, észre nem veszi őket, és akkor már elhelyezkednek a ruhák és skatulyák között. Meggyújtják kis lámpásaikat, és nesztelenül várnak.

- Várnak, míg mindenki le nem fekszik, és akkor kibújnak, végigjárják a szobákat, feltörrik a zárat, levágják a gyerekek fejét, és töröket otthagynak az apák szívében.

- És elviszik a kincseiket a varázslónak.

Mintha valami elfeledett, régi verset mondott volna fel a két fiú, úgy mondták el a varázsló barlangjának titkait. Ezalatt folyton néztük a kertet.

- Elképezed most, mi van ott benn? - kérdezte a fiatalabb Vass.

A bátyja felelt helyettem:

- Itt, a zsalus ablak megett van a rablók hálószobája. Alacsony, vakolt odú. A falon egy lámpás pislog, és jobbra-balra hat-hat szalmazsák a földön. Az egyik oldalon hat rabló alszik, összekuporodva; az arcukat se látni.

- A másik oldalon üres a hat ágy.

- A rablók már a föld alatti utakon elindultak véres munkájukra.

- Amikor fölébrednek, négykézláb másznak ki a szobából, mert az alacsony helyen fölállni lehetetlen.

- A varázsló akkor enni ad nekik. Gonosz, fekete szemével mintha azt mondaná: egyetek, és hozzatok nekem sok kincset, aranyat, ezüstöt.

- A rablók friss békákat és gyíkokat esznek, továbbá több éves cserebogarakat kapnak csemegéül, amelyek, mint befőttek, üvegekben állanak a varázsló kamrájában.

- Azután menniük kell. A varázsló pedig meggyújtja a lámpását, mely egy koponyában van elhelyezve, és virraszt a szobájában. Olvas, örködik. Nehogy baj érje a rablókat.

- Nehogy felébredjenek a kutyák vagy a gyerekek.

- És mikor keleten szürkülni kezd már az ég, akkor idejön: lefekszik a kertbe.

- És akkor minden virág leánnyá változik. Ő pedig hempereg a virágok között...

- Míg csak haza nem jönnek a rablók, és akkor átveszi a zsákmányt, elrakja a föld alatti raktáraiba, és aludni térnek mindannyian. És egész estig csendes, kihalt a ház.

- A szomszédok közül senki se tudja, hogy ki lakik itt...

Néhány percig szótlánul néztük a varázsló kertjét; akkor az egyik Vass fiú hirtelen megnézte az óráját.

- Huszonöt perc múlva indul a vonatunk - mondotta, és könnyen sóhajtott.

- Mennünk kell - mondta a másik.

A keleti égen már látszottak a csillagok. Az utcában csend volt, mint a temetőben; sehol egy élő lélek kívülünk.

Visszaindultunk. Szótlánul haladtunk a templomig. A két Vass fiú elmélázva nézett maga elé. Megkerültük a parkot. A kútnál három szolgálólány húzta a vizet. Jókedvűen nevettek, csinosak voltak. A két fiú rájuk nevetett.

A varázsló virágainak nyomasztó illata lassanként elszállt a mellükről. Egy bérkocsi haladt arra. Füttyentettek. Mosolyogva búcsúztak, és könnyedén szöktek fel a kocsira. A kocsis a lovak közé csapott. És elrobogtak a villámfényes főutca felé.

Forrás: <http://mek.oszk.hu/00600/00634/00634.htm#13>

VAGY

MŰÉRTÉLMÉZŐ SZÖVEGALKOTÁS: ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTÉLMÉZÉS

Értelmezze a költeményeket! Vesse össze a két alkotás motívumainak és szerkesztésmódjának sajátosságait: milyen poétikai megoldásokat alkalmazva válaszolnak a költők az őket ért támadásokra? Elemzésében térjen ki arra is, mennyiben tekinti az alkotókra, korszakokra nézve jellemzőnek a két költeményt!

Petőfi Sándor: *Képzetem* *

Még mit nem mondanak!
Hogy az én képzetem
Alant jár, magasra
Föl nem röpíthetem.
Lent jár a föld színén,
Ha úgy tartja kedve,
Sőt a föld alá is
Van gyakran sülyedve;
Mint buvár, sülyed a
Mélységek mélyére,
A legmélyebb tenger:
A szív fenekére.
De ha mondom neki:
„Szállj a magasra fel!”
Felszáll s a légben, mint
Pacsirta, énekel.
S ha ekkor biztatom:
„Még följebb, képzetem!”
Vele a sasokat
Rendre megkergetem.
A sas mind elfárad,
De nem fárad ő el,
Egy utat kezd a leg-
Magasabb felhővel.
És a felhőknek sem
Társa ő sokáig,
Egyenest fölfelé
Tör az ég boltjáig,
És ha ekkor éppen
Napfogyatkozás van:
Az elsötétedett
Nap mellett elsuhan,
Elsuhan mellette,
Egyet pillant rája,
S megkerül a napnak
Elveszett pompája.
És az én képzetem
Még ekkor sem pihen,
Hanem a legfelső
Csillagzaton terem,
S ott, hol már megszűnik
Az isten világa,
Új világot alkot
Mindenhatósága - - (1845)

*képzetem: képzeletem

Arany János: *Vágtat a ló...* *

Vágtat a ló a pusztába',
Mint a villám, viszi lába,
Ég az ostor szennye testén,
A sarkantyú oldalába'.

Kénye-kedvén rossz katangok
És lapú közt hogy csatangolt,
Kikiálták vén gebének,
S hámba fogták mint bitangot. -

Máskor ugyan jobbnak látták,
Most, silány dög, úgy találták;
Szánakoztak rajta csúful,
S hej, be nehezen sajnálták!

"No mi is lesz már belőle?
Alig van a csontja, bőre,
Lépni sem tud, vagy ha lép is,
Inkább hátra, mint előre!"

Egy az ostorával csörget,
Más teszen rá éles nyeret,
Más kalapját rázza és bög,
Mint az, aki sáskát kerget.

"Co fel, co fel utoljára!
Lassan-lassan, szegény pára;
Nem gyalázunk, nem böcsmérlünk -
*Pé*nz nekünk a bőröd ára!"

De keresztül úton, mesgyén
Vágtat a ló, a nemes mén:
Oldalában a sarkantyú,
Gyáva ostor szennye testén.

S itt egy darab, ott egy darab,
Itt egy ember, ott egy kalap -
Fakó szekér - csepü-szerszám -
Lovag - kocsis - messze marad. (1852)

*Az *Összes költemények* kézi példányára Arany odajegyezte
„A Nagyidai cigányok felületes bírálataira.” (A *Magyar
Remekírók* sorozatban megjelent kötet jegyzete)

*A költemény Petőfi válasza volt a *Honderű* támadására. A
lap szerkesztője ui. Petőfi elutasított színművével
kapcsolatban azt írta: „Az író műzsája, mint legtöbbnyire,
nagyon alant repked.”

		pontszám		
		maximális	elért	
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40		
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	10		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25		
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
		Összesen	15	
Helyesírás		8		
Íráskép		2		
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100		

_____

dátum

_____

javító tanár